

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 18. jūlijā
(OR. en)

11960/23

Starpiestāžu lieta:
2023/0272(COD)

ENV 871
COMER 95
MI 632
ONU 50
SAN 460
IND 401
CODEC 1391

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 14. jūlijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 395 final
Temats:	Priekšlikums - EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudrabu saturošiem produktiem, kuriem piemēro ražošanas, importa un eksporta ierobežojumus, groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regulu (ES) 2017/852 par dzīvsudrabu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 395 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 395 *final*

Briselē, 14.7.2023.
COM(2023) 395 final

2023/0272 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar ko attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudrabu saturošiem produktiem, kuriem piemēro ražošanas, importa un eksporta ierobežojumus, groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regulu (ES) 2017/852 par dzīvsudrabu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SEC(2023) 395 final} - {SWD(2023) 395 final} - {SWD(2023) 396 final} -
{SWD(2023) 397 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

- **Priekšlikuma pamatojums un mērķi**

Dzīvsudrabs ir toksisks elements, kas rada būtisku apdraudējumu videi un cilvēka veselībai. Tas ir spēcīgs neirotoksīns, kas izraisa paliekošus smadzeņu un nieru bojājumus pieaugušajiem, kā arī ietekmē attīstību augļa stadijā un agrīnā bērnībā. Tāpēc saskaņā ar Savienības tiesību aktiem dzīvsudrabs ir klasificēts kā reproduktīvajai funkcijai toksisks un tāds, kuru ieelpojot, iestājas nāve, kurš ilgstošas vai atkārtotas ekspozīcijas rezultātā izraisa visu orgānu bojājumus un ir ļoti toksisks ūdens organismiem ar ilglaicīgām negatīvām sekām¹.

Ņemot vērā dzīvsudraba radīto risku gan cilvēka veselībai, gan videi, Komisija 2005. gadā izstrādāja īpašu *stratēģiju attiecībā uz dzīvsudrabu*², kas tika pārskatīta 2010. gadā³, — tajā Savienība aicināta pievērsties visiem dzīvsudraba aspektiem, tajā skaitā tā izmantošanai produktos. Rezultātā Eiropas Savienības Padome uzsvēra:

*“Lai sasniegtu mērķi par visu dzīvsudrabu saturošo ražojumu izņemšanu no aprites, dzīvsudrabu saturošie ražojumi, kuriem ir pieejamas alternatīvas, būtu pēc iespējas ātrāk un pilnīgāk jāizņem no aprites, attiecīgi ņemot vērā tehniskos un ekonomiskos apstākļus un nepieciešamību veikt zinātnisko izpēti un nodrošināt attīstību.”*⁴

Priekšlikums arī iekļaujas plašākā politikas kontekstā, jo tas palīdz sasniegt mērķus, kas izvirzīti paziņojumā par *Eiropas zaļo kursu*⁵, *Ilgspēju sekmējoša ķīmikāliju stratēģijā*⁶ un saskaņā ar to pieņemtajā *Nulles piesārņojuma rīcības plānā* (turpmāk “NPRP”)⁷. Jo īpaši tā mērķis ir izpildīt Savienības apņemšanos rādīt piemēru un nodrošināt, ka Savienībā aizliegtas bīstamas ķīmikālijas netiek ražotas eksportam, saskaņā ar NPRP *8. pamatiniciatīvu* “Minimalizēt ES ārējā piesārņojuma pēdu”, tajā skaitā izdarot grozījumus attiecīgajos tiesību aktos. Turklāt šī iniciatīva palīdz attīstīt jaunu *Savienības satvaru ilgtspējīgiem produktiem*⁸,

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1272/2008 (2008. gada 16. decembris) par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (OV L 353, 31.12.2008.).

² Komisijas paziņojums “Kopienas stratēģija attiecībā uz dzīvsudrabu” (COM(2005) 20 galīgā redakcija, 28.1.2005.).

³ Komisijas paziņojums “Par Kopienas stratēģijas pārskatīšanu attiecībā uz dzīvsudrabu” (COM(2010) 723 galīgā redakcija, 7.12.2010.).

⁴ Padomes secinājumi “Kopienas stratēģijas attiecībā uz dzīvsudrabu pārskats”, Vides padomes 3075. sanāksme, Brisele, 2011. gada 14. marts.

⁵ COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

⁶ Komisijas paziņojums “Ilgspēju sekmējoša ķīmikāliju stratēģija: ceļā uz vidi, kas brīva no toksikantiem” (COM(2020) 667 final, 14.10.2020.).

⁷ Komisijas paziņojums “Ceļš uz veselīgu planētu itin visiem. ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns” (COM(2021) 400 final, 12.5.2021.).

⁸ COM(2022) 142 final, 30.3.2022.

kā arī *ES dekarbonizācijas programmu*⁹, veicinot dzīvsudrabu saturošu spuldžu aizstāšanu ar energoefektīvākām apgaismojuma alternatīvām, piemēram, gaismas diožu (LED) spuldzēm. Regula (ES) 2017/852¹⁰ (turpmāk “**Dzīvsudraba regula**”) ir galvenais Savienības tiesību akts, kas veltīts dzīvsudrabam un dzīvsudraba savienojumiem (turpmāk “dzīvsudrabs” jeb “Hg”), kurā aplūkots viss šīs vielas aprites cikls no dzīvsudraba primārās ieguves līdz dzīvsudraba atkritumu galīgajai apglabāšanai un ar kuru transponēta Minamatas konvencija par dzīvsudrabu (turpmāk “Minamatas konvencija” jeb “Konvencija”)¹¹, ko 2017. gada maijā ratificēja Savienība¹² un pēc tam visas dalībvalstis. Viens no svarīgākajiem aspektiem, kas aplūkots Dzīvsudraba regulā, ir saistīts ar dzīvsudraba izmantošanu produktos — tajā noteikti aizliegumi dažādu dzīvsudraba saturošu produktu (turpmāk “DzSP”)¹³ ražošanai, importam un eksportam, tādējādi papildinot noteikumus, kas paredzēti citos Savienības instrumentos, kuros noteikti ierobežojumi attiecībā uz DzSP laišanu tirgū un importu. Lai panāktu, ka Eiropa kļūst brīva no dzīvsudraba, priekšlikums attiecas uz *pēdējiem atlikušajiem apzinātajiem dzīvsudraba lietojumiem produktos* Savienībā.

Saskaņā ar pārskatīšanas klauzulu, kas noteikta **Dzīvsudraba regulas 19. pantā**¹⁴, Komisijai ir jāziņo Eiropas Parlamentam un Padomei par tās veiktā novērtējuma rezultātiem attiecībā uz:

- (a) īstenošanas iespējām zobārstniecības amalgamas izmantošanas pilnīgai izbeigšanai, vēlams līdz 2030. gadam, un nepieciešamību reglamentēt ar tām saistītās dzīvsudraba emisijas no krematorijām;
- (b) vidiskajiem ieguvumiem un iespējām aizliegt ražot, importēt un eksportēt citus atlikušos DzSP, kuri jau ir aizliegti vai kurus drīzumā tiks aizliegti laist tirgū saskaņā ar citiem Savienības instrumentiem.

Regulas 19. panta 3. punktā noteikts, ka Komisija, pamatojoties uz iepriekš minēto novērtējumu, vajadzības gadījumā iesniedz tiesību akta priekšlikumu.

Komisija 2020. gada augustā pieņēma¹⁵ **pārskata ziņojumu** par iespējām izbeigt dzīvsudraba izmantošanu zobārstniecības amalgamā un citos produktos. Gan šajā ziņojumā, gan vēlāk veiktajā Komisijas ietekmes novērtējumā tika norādīts, ka ir lietderīgi iesniegt tiesību akta priekšlikumu, lai izbeigtu zobārstniecības amalgamas izmantošanu un ierobežotu noteiktu dzīvsudrabu saturošu spuldžu ražošanu un eksportu.

⁹ Komisijas paziņojums “Tīru planētu — visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” (COM/2018/773 final), 28.11.2018.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/852 (2017. gada 17. maijs) par dzīvsudrabu un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1102/2008 (OV L 137, 24.5.2017., 1.–21. lpp.).

¹¹ Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu teksts ir pieejams šeit: <https://mercuryconvention.org/en/about>.

¹² Padomes Lēmums (ES) 2017/939 (2017. gada 11. maijs) par to, lai Eiropas Savienības vārdā noslēgtu Minamatas konvenciju par dzīvsudrabu (OV L 142, 2.6.2017., 4.–39. lpp.).

¹³ Saskaņā ar Regulas (ES) 2017/852 2. panta 4. punktu “dzīvsudrabu saturošs produkts” ir produkts vai produkta sastāvdaļa, kas satur ar nolūku pievienotu dzīvsudrabu vai dzīvsudraba savienojumu.

¹⁴ Šajā dokumentā atsauces uz pantiem un pielikumiem tiek uzskatītas par atsaucēm uz Dzīvsudraba regulas pantiem un pielikumiem, ja vien nav norādīts citādi.

¹⁵ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas (ES) 2017/852 19. panta 1. punktā paredzēto pārskatīšanu attiecībā uz dzīvsudraba izmantošanu zobārstniecības amalgamā un produktos, COM(2020) 378 final, 17.8.2020.

Zobārstniecības amalgama ir apjoma ziņā lielākais atlikušais apzinātais dzīvsudraba lietojums Savienībā, un tiek lēsts, ka 2019. gadā tika izmantotas 40 tonnas amalgamas. Dzīvsudraba regulas 10. panta 2. punktā jau ir noteikts daļējs aizliegums lietot zobārstniecības amalgamu, aizliedzot to no 2018. gada 1. janvāra lietot piena zobu ārstēšanai un neaizsargāto iedzīvotāju grupu (t. i., bērnu līdz 15 gadu vecumam un grūtnieču un sieviešu, kas baro bērnu ar krūti) zobārstniecībā, izņemot gadījumus, kad zobārsts, pamatojoties uz pacienta konkrētajām medicīniskajām vajadzībām, to uzskata par absolūti nepieciešamu. Turklāt saskaņā ar 10. panta 3. punktu dalībvalstīm līdz 2019. gada 1. jūlijam bija jāizstrādā valsts plāns par zobārstniecības amalgamas izmantošanas pakāpenisku samazināšanu.

Attiecībā uz **citiem DzSP** 5. pantā ir aizliegts ražot, importēt un eksportēt II pielikumā uzskaitītos DzSP, sākot no tajā noteiktajiem izmantošanas pārtraukšanas datumiem (no 2018. gada 31. decembra vai 2020. gada 31. decembra), izņemot gadījumus, kad tie tiek uzskatīti par būtiskiem civilajai aizsardzībai un militārām vajadzībām, vai saistībā ar tiem DzSP, ko izmanto pētniecībā, instrumentu kalibrēšanā vai par atsauces standartu. II pielikumā minētie DzSP ir produkti, kuriem ir pieejamas tehniski un ekonomiski iespējamās bezdzīvsudraba alternatīvas. Pašlaik II pielikumā uzskaitīti šādi seši DzSP veidi:

- baterijas un akumulatori;
- noteikti slēdži un releji;
- virkne dzīvsudrabu saturošu spuldžu, tajā skaitā vairākas vispārējai apgaismei paredzētas kompakta fluorescences spuldzes (*CFL*) un lineārās fluorescences spuldzes (*LFL*), dzīvsudrabu saturošas aukstā katoda fluorescences spuldzes un ārējā elektroda fluorescences spuldzes (*CCFL* un *EEFL*) elektroniskajiem displejiem, kā arī vispārējai apgaismei paredzētas augstspiediena dzīvsudraba tvaiku spuldzes (*HPMV*);
- kosmētika (izņemot dažus acu kosmētikas produktus);
- pesticīdi, biocīdi un antiseptiski līdzekļi ārīgai lietošanai;
- noteiktas neelektroniskas mērierīces (piemēram, termometri, barometri).

Dzīvsudraba regulas pieņemšanas brīdī (2017. gada maijā) iepriekš uzskaitītie II pielikumā iekļautie DzSP bija produkti, kurus jau bija aizliegts laist tirgū un importēt Savienībā saskaņā ar citiem Savienības instrumentiem, tajā skaitā Direktīvu (EK) 2006/66 par baterijām un akumulatoriem¹⁶, Regulu (EK) 1907/2006 (*REACH*)¹⁷, Regulu (EK) 1223/2009 par

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/66/EK (2006. gada 6. septembris) par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un ar ko atceļ Direktīvu 91/157/EEK (OV L 266, 26.9.2006., 1. lpp.).

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV L 396, 30.12.2006.).

kosmētikas līdzekļiem¹⁸ un Direktīvu 2011/65/ES par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (turpmāk “*RoHS* direktīva”)¹⁹.

Tomēr, ņemot vērā to, ka arvien vairāk ir pieejamas tehniski realizējamas un ekonomiski iespējamās bezdzīvsudraba alternatīvas, saskaņā ar *RoHS* direktīvu ir noteikti jauni ierobežojumi attiecībā uz papildu DzSP laišanu tirgū un importu. Šajā ziņā šo DzSP ražošanas un eksporta turpināšana ir būtisks dzīvsudraba piesārņojuma cēlonis, jo īpaši trešās valstīs, kurās bieži vien trūkst resursu, lai nodrošinātu videi drošu atkritumu apsaimniekošanu, un kurās ES ražoti produkti tādējādi palielina bīstamo produktu slogu valstī un palielina risku vietējiem mazumtirgotājiem, galalietotājiem un iedzīvotājiem. 2018. gadā no Savienības tika eksportētas 13–38 tonnas dzīvsudraba zobārstniecības amalgamas veidā, kā arī 2020. gadā — 0,5 tonnas dzīvsudraba spuldzēs (kas atbilst 156 miljoniem dzīvsudraba saturošu spuldžu).

Tādējādi priekšlikuma mērķis ir nodrošināt **Dzīvsudraba regulas un *RoHS* direktīvas savstarpējo saskaņotību** un tā **veicināt Savienības saistību izpildi saskaņā ar Nulles piesārņojuma rīcības plāna 8. pamatiniciatīvu**, izbeidzot šādu turpmāk minēto dzīvsudraba saturošu spuldžu ražošanu un eksportu.

- Pašreizējais Dzīvsudraba regulas II pielikuma A daļas 3. ieraksts aizliedz ražot, importēt un eksportēt šādas **vispārējai apgaismei paredzētas CFL**: i) *CFL.i*, kuru jauda ir ≤ 30 W un Hg saturs $> 2,5$ mg uz vienu spuldzes degli, un ii) *CFL.ni*²⁰, kuru jauda ir ≤ 30 W un Hg saturs $> 3,5$ mg uz vienu spuldzes degli.

Pēc Komisijas Deleģētās direktīvas (ES) 2022/276²¹, ar ko groza *RoHS* direktīvas III pielikumu (ieraksts 1, 1(a), 1(b), 1(c), 1(d) un 1(e)), pieņemšanas no 2023. gada 24. februāra visas vispārējai apgaismei paredzētas *CFL* var laist Savienības tirgū un importēt tikai tad, ja tajās nav dzīvsudraba.

- Pašreizējā regulas II pielikuma A daļas 4. ieraksta a) punkts aizliedz ražot, importēt un eksportēt vispārējai apgaismei paredzētas **trīsjoslu luminofora LFL**, ja to jauda ir < 60 W un Hg saturs > 5 mg uz vienu spuldzes degli.

Pēc Komisijas Deleģētās direktīvas (ES) 2022/284²², ar ko groza *RoHS* direktīvas III pielikumu (ieraksts 2(a), 2(a)(1), 2(a)(2), 2(a)(3), 2(a)(4) un 2(a)(5)), pieņemšanas no 2023. gada 24. februāra vai 2023. gada 24. augusta visas vispārējai apgaismei paredzētās

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1223/2009 (2009. gada 30. novembris) par kosmētikas līdzekļiem (OV L 342, 22.12.2009., 59. lpp.).

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/65/ES (2011. gada 8. jūnijs) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (OV L 174, 1.7.2011.).

²⁰ “*CFL.ni*” ir kompaktās fluorescences spuldzes bez elektroniskā balasta.

²¹ Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/276 (2021. gada 13. decembris), ar ko, pielāgojot tehnikas un zinātnes attīstībai, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES III pielikumu groza attiecībā uz atbrīvojumu dzīvsudraba izmantošanai viencokola (kompaktajās) luminiscences spuldzēs vispārējai apgaismei (OV L 43, 24.2.2022., 32.–34. lpp.).

²² Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/284 (2021. gada 16. decembris), ar ko, pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES III pielikumu groza attiecībā uz atbrīvojumu dzīvsudraba izmantošanai lineārajās divcokolu luminiscences spuldzēs vispārējai apgaismei (OV L 43, 24.2.2022., 57.–59. lpp.).

trīsjoslu luminofora *LFL* var laist Savienības tirgū un importēt tikai tad, ja tajās nav dzīvsudraba.

- Tā kā pašreizējais Dzīvsudraba regulas II pielikums neattiecas uz ***nelineārajām trīsjoslu luminofora fluorescences spuldzēm***, Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/282²³, ar ko groza *RoHS* direktīvas III pielikumu (ieraksts 2(b)(3)), no 2025. gada 24. februāra ļauj laist ES tirgū un importēt šādas spuldzes tikai tad, ja tajās nav dzīvsudraba.
- Pašreizējā Dzīvsudraba regulas II pielikuma A daļas 4. ieraksta b) punkts aizliedz ražot, importēt un eksportēt ***halofosfātu luminofora (LFL)*** spuldzes, kuru jauda ir < 40 W un Hg saturs > 10 mg uz vienu spuldzes degli.

RoHS direktīvas III pielikums (ieraksts 2(b)(1)) no 2012. gada 13. aprīļa ļauj laist Savienības tirgū un importēt lineārās halofosfātu luminofora spuldzes ar caurules diametru > 28 mm (piemēram, T10 un T12) tikai tad, ja tajās nav dzīvsudraba.

- Tā kā pašreizējais Dzīvsudraba regulas II pielikums neattiecas uz ***nelineārajām halofosfātu luminofora fluorescences spuldzēm***, *RoHS* direktīvas III pielikums (ieraksts 2(b)(2)) no 2016. gada 13. aprīļa ļauj laist ES tirgū un importēt nelineārās halofosfātu luminofora spuldzes tikai tad, ja tajās nav dzīvsudraba.
- Tā kā pašreizējais Dzīvsudraba regulas II pielikums neattiecas uz ***augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzēm (HPS)***, Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/283²⁴, ar ko groza *RoHS* direktīvas III pielikumu (ieraksts 4(b)(I), 4(b)(II) un 4(b)(III)), no 2023. gada 24. februāra ļauj laist ES tirgū un importēt tikai *HPS* ar uzlabotu krāsu atveidošanas indeksu $Ra > 60$: $P \leq 155$ W, > 60 : 155 W < $P \leq 405$ W vai > 60 : $P > 405$ W, ja tās nesatur dzīvsudrabu.

Turklāt priekšlikuma mērķis ir ne tikai nodrošināt Savienības tiesību aktu, ar ko regulē DzSP, savstarpēju saskaņotību, bet arī īstenot **Minamatas konvencijas Lēmumu MC-4/3**, ko puses pieņēma minētās Konvencijas pušu konferenču ceturtajā sanāksmē 2022. gada martā (turpmāk “**COPA**”) un ar ko cita starpā groza Konvencijas A pielikuma I daļu attiecībā uz citu DzSP, kuriem piemērojams ražošanas un starptautiskās tirdzniecības aizliegums, sarakstu²⁵.

²³ Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/282 (2021. gada 13. decembris), ar ko attiecībā uz atbrīvojumu, kurš atļauj dzīvsudrabu izmantot nelineārās trīsjoslu fosfora spuldzēs, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES III pielikumu, to pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai (OV L 43, 24.2.2022., 51.–53. lpp.).

²⁴ Komisijas Deleģētā direktīva (ES) 2022/283 (2021. gada 13. decembris), ar ko, pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES III pielikumu groza attiecībā uz atbrīvojumu dzīvsudraba izmantošanai augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzēs ar uzlabotu krāsu atveidošanas indeksu vispārējai apgaismei (OV L 43, 24.2.2022., 54.–56. lpp.).

²⁵ UNEP/MC/COP.4/Dec.3 Lēmums MC-4/3: “Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu A un B pielikuma pārskatīšana un grozīšana”, pieejams šeit: <https://www.mercuryconvention.org/en/documents/review-and-amendment-annexes-and-b-minamata-convention-mercury>.

Faktiski, saskaņojot Dzīvsudraba regulas II pielikumu ar *RoHS*, ar šo priekšlikumu minētajā regulā tiek iekļautas spuldzes, uz kurām attiecas **Lēmums MC-4/3 (5. punkts)**, kas jāizskata *COP5* (2023. gada novembrī), padarot Savienību par līderi turpmākajās starptautiskajās sarunās. Tas attiecas uz šādām spuldzēm:

- halofosfātu luminofora *LFL*, > 40 W;
- halofosfātu luminofora *LFL*, kuru jauda ir ≤ 40 W un Hg saturs nepārsniedz 10 mg uz vienu spuldzi;
- trīsjoslu luminofora *LFL*, kuru jauda ir < 60 W un Hg saturs nepārsniedz 5 mg uz vienu spuldzi.

Lai gan, pateicoties pilnvarojumam saskaņot Dzīvsudraba regulas II pielikumu ar *RoHS*, šis priekšlikums attiecas uz trim iepriekš minētajiem ierakstiem neatkarīgi no Lēmuma MC-4/3 5. punkta, šis lēmums joprojām ir svarīgs attiecībā uz izmantošanas pārtraukšanas datumiem. Tādējādi ar šo iniciatīvu tiek ierosināti visīsākie 5. punktā paredzētie izmantošanas pārtraukšanas termiņi attiecībā uz šiem produktiem — šāda rīcība demonstrē ES pastāvīgo apņemšanos saskaņā ar Minamatas konvenciju, ko atspoguļo Savienības oficiālais priekšlikums, kurš iesniegts pirms *COP4*²⁶, un attiecīgais sarunu mandāts²⁷, ko dalībvalstis sniegušas Komisijai.

Turklāt šis priekšlikums papildina arī **Lēmuma MC-4/3 1. punktu**, ar kuru Minamatas konvencijas A pielikuma I daļai tika pievienoti astoņi jauni DzSP, tajā skaitā vispārējai apgaismeī paredzētas *CFL.i*, kuru jauda ir ≤ 30 W un Hg saturs nepārsniedz 5 mg uz vienu spuldzes degli. No 2026. gada 1. janvāra šos produktus būs aizliegts ražot, importēt un eksportēt. Tas ir transponēts Dzīvsudraba regulas II pielikuma A daļā ar vienlaikus ierosināto Komisijas Deleģēto regulu²⁸. Deleģētā akta izmantošana ir pamatota saskaņā ar Dzīvsudraba regulas 20. pantu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, šim priekšlikumam ir šādi **mērķi**:

i) no 2025. gada 1. janvāra aizliegumu lietot zobārstniecības amalgamu attiecināt uz visām Savienības iedzīvotāju grupām (pilnīga izmantošanas izbeigšana), vienlaikus saglabājot zobārstiem tiesības joprojām to lietot, ja zobārsti uzskata, ka tas ir absolūti nepieciešams pacienta īpašu medicīnisko vajadzību risināšanai (piemēram, alerģijas, mitruma kontroles problēmas utt.);

²⁶ Padomes Lēmums (ES) 2021/727 (2021. gada 29. aprīlis) par to, lai Eiropas Savienības vārdā iesniegtu priekšlikumus grozīt Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu A un B pielikumu attiecībā uz dzīvsudrabu saturošiem produktiem un ražošanas procesiem, kuros izmanto dzīvsudrabu vai dzīvsudraba savienojumus (OV L 55, 5.5.2021., 23. lpp.).

²⁷ Padomes Lēmums (ES) 2022/549 (2022. gada 17. marts) par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu pušu konferences ceturtais sanāksmes otrajā posmā jāieņem par to, lai pieņemtu Lēmumu grozīt minētās Konvencijas A un B pielikumu (OV L 107, 6.4.2022., 78. lpp.).

²⁸ C(2023) 4683 — Komisijas Deleģētā regula, ar ko attiecībā uz dzīvsudrabu saturošiem produktiem, uz kuriem attiecas ražošanas, importa un eksporta aizliegumi, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/852.

- ii) no 2025. gada 1. janvāra aizliegt zobārstniecības amalgamas ražošanu Savienībā un eksportu;
- iii) noteikt ražošanas, importa un eksporta aizliegumu šādiem sešiem papildu DzSP, pievienojot tos II pielikumam:

- vispārējai apgaismei paredzētas CFL, uz kurām vēl neattiecas ne II pielikums, ne II pielikuma grozījumi, kas izriet no iepriekš minētā deleģētā akta;
- vispārējai apgaismei paredzētas trīsjoslu luminofora LFL, uz kurām vēl neattiecas II pielikums;
- vispārējai apgaismei paredzētas halofosfātu luminofora LFL, uz kurām vēl neattiecas II pielikums;
- vispārējai apgaismei paredzētas nelineārās trīsjoslu luminofora spuldzes;
- nelineārās halofosfātu luminofora spuldzes;
- vispārējai apgaismei paredzētas HPS spuldzes.

Ar šo priekšlikumu netiek ieviests ES mēroga pienākums dalībvalstīm un uzņēmējiem aprīkot krematorijas ar dzīvsudraba emisiju samazināšanas tehnoloģijām. Lai gan Komisija novērtēja, vai Savienībai ir nepieciešams regulēt saistītās dzīvsudraba emisijas no krematorijām saskaņā ar regulas 19. pantā noteiktajām prasībām, novērtējumā secināts, ka izmaksas un administratīvais slogs nebūtu samērīgs ar izvirzītajiem mērķiem vides jomā, kā arī būtu nevienmērīgi sadalīts starp dalībvalstīm (sk. arī 3. iedaļu).

• **Konsekvenču ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Dzīvsudraba regulu nepiemēro atsevišķi, bet gan kopā ar noteikumiem par dzīvsudrabu, kas paredzēti citos Savienības instrumentos, kuros cita starpā noteikta īpaša kontrole attiecībā uz dzīvsudraba emisijām gaisā un ūdenī²⁹, tajā skaitā no rūpnieciskām iekārtām³⁰, dzīvsudraba atkritumu pagaidu glabāšanu³¹ un dzīvsudraba saturu jūras produktos³². Kā norādīts iepriekš, Savienības instrumentu un noteikumu kopuma par dzīvsudrabu mērķis ir panākt, ka Eiropa kļūst brīva no dzīvsudraba.

Šis priekšlikums palīdz sasniegt šo politikas mērķi, nosakot papildu ierobežojumus attiecībā uz dzīvsudraba izmantošanu noteiktos DzSP, proti, zobārstniecības amalgamā un dzīvsudrabu

²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/105/EK (2008. gada 16. decembris) par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, un ar ko groza un sekojoši atceļ Padomes Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK, 86/280/EEK, un ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK (OV L 348, 24.12.2008., 84.–97. lpp.).

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/75/ES (2010. gada 24. novembris) par rūpnieciskajām emisijām (OV L 334, 17.12.2010., 17.–119. lpp.).

³¹ Padomes Direktīva 1999/31/EK (1999. gada 26. aprīlis) par atkritumu poligoniem (OV L 182, 16.7.1999., 1.–19. lpp.).

³² Komisijas Regula (EK) Nr. 1881/2006 (2006. gada 19. decembris), ar ko nosaka konkrētu piesārņotāju maksimāli pieļaujamo koncentrāciju pārtikas produktos (OV L 364, 20.12.2006., 5. lpp.).

saturošās spuldzēs. Tādējādi tas palielina Savienības tiesību aktu iekšējo konsekvenci attiecībā uz DzSP, papildinot aizliegumu laist Savienības tirgū un importēt attiecīgās dzīvsudrabu saturošās spuldzes, kas noteiktas ar *RoHS* direktīvu, ar aizliegumu šādas spuldzes ražot Savienībā un eksportēt.

Pastāv arī paralēles starp Dzīvsudraba regulu un Regulu (ES) Nr. 649/2012 par bīstamo ķīmisko vielu eksportu un importu (*PIC* regula)³³, jo konsekvences labad Dzīvsudraba regulas II pielikuma saturs ir sistemātiski iekļauts *PIC* regulas V pielikuma 2. daļā. Tas nozīmē, ka no šā priekšlikuma izrietošie Dzīvsudraba regulas II pielikuma grozījumi pēc tam tiks iekļauti *PIC* regulas V pielikumā (2. daļa), tiklīdz to būs pieņēmuši abi likumdevēji.

- **Konsekvence ar citām Savienības politikas jomām**

Šī iniciatīva palīdz īstenot ES 2020. gada *Ilgspēju sekmējošu ķīmikāliju stratēģiju* un ES 2021. gada *Nulles piesārņojuma rīcības plānu* (NPRP), kas pieņemts saskaņā ar *Eiropas zaļo kursu* (EZK).

Saskaņā ar šiem politikas dokumentiem Komisija jo īpaši aicina aizliegt viskaitīgākās ķīmikālijas patēriņa precēs un ir apņēmusies “[rādīt] piemēru un saskaņā ar starptautiskajām saistībām [nodrošināt] (tostarp vajadzības gadījumā grozot attiecīgos tiesību aktus), ka bīstamās ķīmikālijas, kas aizliegtas Eiropas Savienībā, netiek ražotas eksportam”, tādējādi samazinot tās ārējā piesārņojuma pēdu (NPRP 8. pamatiniciatīva).

Turklāt šī iniciatīva veicina divu ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM), proti, “Nodrošināt veselīgu dzīvi un sekmēt labklājību jebkura vecuma cilvēkiem” (3. mērķis) un “Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus” (12. mērķis)³⁴, kā arī ES dekarbonizācijas programmas īstenošanu, veicinot dzīvsudrabu saturošu spuldžu aizstāšanu ar energoefektīvākām apgaismojuma alternatīvām, t. i., gaismas diožu (LED) spuldzēm.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Iecerētā akta galvenais mērķis un saturs attiecas uz vides un cilvēka veselības aizsardzību. Tāpēc ierosinātās regulas materiālais juridiskais pamats ir LESD 192. panta 1. punkts.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Šī iniciatīva izriet tieši no Dzīvsudraba regulas 19. panta. Šā noteikuma 3. punktā ir paredzēts, ka Komisija vajadzības gadījumā kopā ar tās 1. punktā minēto ziņojumu iesniedz tiesību akta priekšlikumu.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 649/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par bīstamo ķīmisko vielu eksportu un importu (OV L 201, 27.7.2012., 60. lpp.).

³⁴ Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.

Kā minēts iepriekš, pārskata ziņojumā secināts, ka Savienībai ir jārikojas, lai cita starpā panāktu pilnīgu zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanu ES un saskaņotu Savienības tiesību aktus attiecībā uz DzSP. Kaut arī to var panākt dalībvalstu līmenī, tomēr, ņemot vērā veicamo pasākumu būtību (t. i., vienots zobārstniecības amalgamas izmantošanas aizliegums, ES tiesību aktu par DzSP saskaņošana), būtu rezultatīvāk un efektīvāk, ja to veiktu Savienības līmenī.

Dzīvsudraba piesārņojums ir pārrobežu piesārņojums, kas šķērso valstu robežas gan starp dalībvalstīm, gan pāri Savienības robežām. Tādējādi atbilstošu un rezultatīvu piesārņojuma kontroli Savienības līmenī var panākt ātrāk un efektīvāk, salīdzinot ar dalībvalstu nekoordinētu atsevišķu rīcību.

Rīcība Savienības līmenī ļautu izveidot konsekventāku un skaidrāku tiesisko regulējumu, pievēršoties visiem jautājuma aspektiem — no ražošanas līdz eksportam. Skaidri un precīzi ES mēroga noteikumi ļautu attiecīgajām fiziskajām un juridiskajām personām precīzi noteikt savu tiesību un pienākumu apjomu.

Savienība vienmēr ir bijusi nozīmīgs dalībnieks pasaules mērogā un aizstāvējusi jebkādu dzīvsudraba lietojumu un tirdzniecības ātru izbeigšanu. Tāpēc ar šo politiku saskaņoti Savienības tiesību akti stiprinās Savienības uzticamību un radīs pozitīvu ietekmi uz veselību un vidi starptautiskā līmenī.

- **Proporcionalitāte**

Šim priekšlikumam pievienotajā ietekmes novērtējuma dokumentā ir ietverts katra politikas risinājuma vides, ekonomiskais un sociālais novērtējums. Šā priekšlikuma saturā ir pilnībā ņemti vērā šīs analīzes rezultāti. Ierosinātā zobārstniecības amalgamas izmantošanas, ražošanas un eksporta izbeigšana un ierosinātais aizliegums ražot, importēt un eksportēt attiecīgās dzīvsudraba saturošās spuldzes tiek uzskatīts par samērīgu. Paredzot iepriekš minēto izmantošanas pārtraukšanu un aizliegumu, šis priekšlikums paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai sasniegtu izvirzīto vidisko mērķi, proti, no dzīvsudraba brīvu Eiropu, kas vairs neeksportēs DzSP, kuru vietā ir pieejamas netoksiskas un energoefektīvākas alternatīvas.

Novērtējot politikas risinājumu, kas paredz reglamentēt dzīvsudraba emisijas no krematorijām, pamatojoties uz pienākumu izmantot emisiju samazināšanas tehnoloģijas, tika secināts, ka saistītās izmaksas un administratīvais slogs nebūtu samērīgs ar izvirzītajiem mērķiem, un tāpēc šis risinājums šajā priekšlikumā nav iekļauts.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Ņemot vērā, ka grozāmais Savienības instruments ir regula, priekšlikums ir sagatavots regulas formā.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Ietekmes novērtējuma izstrādes ietvaros laikposmā no 2021. gada decembra līdz 2022. gada septembrim tika organizēti dažādi apspriešanās pasākumi, lai iesaistītu ieinteresētās personas. Apspriešanās ar galvenajām ieinteresētajām personām notika, izmantojot mērķtiecīgu anketu, kurā bija ietverti specializēti jautājumi par trim interesējošajām jomām (zobārstniecības amalgama, dzīvsudraba emisijas no krematorijām un DzSP), turpmākas pārrunas, divus apspriežu seminārus un fokusa grupu. Ar visām pārējām ieinteresētajām personām apspriešanās notika, izmantojot sabiedriskās apspriešanas anketu, kas bija pieejama portālā “Izsakiet viedokli”. Tālāk rezumēti galvenie viedokļi, kas saņemti par šīm trīs problēmjomām.

Attiecībā uz zobārstniecības amalgamu vairāk nekā 70 % aptaujāto ieinteresēto personu uzskata, ka būtu jāīsteno pilnīga zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšana ES mērogā, savukārt 28 % aptaujāto uzskata, ka piemērota būtu pakāpeniska izmantošanas samazināšana, ko katra dalībvalsts izvēlētos atkarībā no valsts prioritātēm un apstākļiem. Pamatojoties uz sabiedriskās apspriešanas tiešsaistē rezultātiem, iedzīvotāji, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, vides nevalstiskās organizācijas (NVO) un vides zobārstu asociācijas kopumā atbalsta zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanu līdz 2025. gadam. Uzņēmumu asociācijas un zobārsti uzsvēra nepieciešamību nodrošināt, lai iedzīvotājiem ar zemākiem ienākumiem būtu pieejami alternatīvi risinājumi, tajā skaitā pilns zobu higiēnas profilakses līdzekļu klāsts, un lai tiktu pienācīgi ņemtas vērā pacientu konkrētās medicīniskās vajadzības. Dažas organizācijas pauda bažas par strauju amalgamas izmantošanas izbeigšanu, norādot, ka, iespējams, pietiktu ar mutes veselības profilakses uzlabošanu un kampaņām, lai dabiski samazinātu zobārstniecības amalgamas izmantošanas apjomu.

Attiecībā uz saistītajām dzīvsudraba emisijām no krematorijām ieinteresētās personas kopumā saprot, ka tās ir tieši saistītas ar zobārstniecības amalgamas izmantošanas turpināšanu, un lielākā daļa respondentu atbalstīja ES mēroga politiku, kas paredz dzīvsudraba emisiju kontroli no krematorijām.

Attiecībā uz dzīvsudrabu saturošiem produktiem: uzņēmumu asociācijas, dalībvalstu iestādes un NVO ir vienprātis, ka Minamatas konvencijas kontekstā Savienībai ir pienākums turpināt uzņemties vadošo lomu pasaules mērogā, lai likvidētu dzīvsudraba antropogēnos avotus. Šajā ziņā galvenais elements ir DzSP ražošanas un starptautiskās tirdzniecības ierobežojumi, jo īpaši, ja alternatīvas ir ekonomiski un tehniski iespējamās. Visas NVO pauda stingru viedokli, ka Savienībai būtu jābeidz ražot un eksportēt DzSP, kas jau ir aizliegti iekšējā tirgū, jo tā ir prakse, kas ir tiešā pretrunā EZK mērķiem. Uzņēmumu asociācijas atbalstīja globāli saskaņotus pasākumus, bet, ņemot vērā pieprasījumu un piedāvājumu trešās valstīs, deva priekšroku starptautiskam aizliegumam.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Saskaņā ar pamatlīgumu ENV.F.1/FRA/2019/0001 Eiropas Komisija ir nolīgusi ārēju konsultantu par īpaša līguma izpildi, lai palīdzētu veikt ietekmes novērtējumu saistībā ar Dzīvsudraba regulas pārskatīšanu.

- **Ietekmes novērtējums**

Tika veikts ietekmes novērtējums³⁵, un, pamatojoties uz to, Regulējuma kontroles padome 2023. gada 24. martā sniedza pozitīvu atzinumu³⁶.

Attiecībā uz zobārstniecības amalgamas izmantošanu ietekmes novērtējumā secināts, ka vēlamais politikas risinājums ir ieviest ES mēroga pienākumu izbeigt zobārstniecības amalgamas izmantošanu no 2025. gada, ņemot vērā, ka i) tas sniegtu vislielāko labumu videi un veselībai, arī attiecībā uz dzīvsudraba emisiju samazināšanu no krematorijām, ii) šis termiņš ir īstenojams, kā to pierāda tās dalībvalstis, kuras jau ir izbeigušas vai plāno izbeigt zobārstniecības amalgamas izmantošanu, un vispārējā zobārstniecības amalgamas izmantošanas apjoma samazināšanās tendence, iii) paredzams, ka, pieaugot pieprasījumam un inovācijām, samazināsies zobārstniecības amalgamas un bezdzīvsudraba alternatīvu izmaksu atšķirības, iv) tas nodrošinātu vienotu izmantošanas izbeigšanu visās dalībvalstīs un tādējādi ļautu Savienībai kļūt par līderi attiecībā uz turpmākajām starptautiskajām sarunām Minamatas konvencijas un Savienības tirgus turpmākās konkurētspējas kontekstā, v) šis aizliegums palīdzētu sasniegt mērķus, kas noteikti EZK, Nulles piesārņojuma rīcības plānā un *Ilgspēju sekmējošā ķīmikāliju stratēģijā*.

Paredzams, ka līdz 2025. gadam izbeidzot zobārstniecības amalgamas izmantošanu, ekonomiskā ietekme būs neliela, jo tikai četri no bijušajiem 23 ES reģistrētajiem zobārstniecības amalgamas ražotājiem vēl nav paziņojuši par ražošanas izbeigšanu (tomēr to sertifikātu derīguma termiņš beigsies 2023. gadā) — tas skaidri liecina, ka pēdējos gados jau ir notikusi vienmērīga pāreja uz amalgamas izmantošanas izbeigšanu, jo ir pieejamas bezdzīvsudraba alternatīvas. Paredzams, ka ierobežotas papildu izmaksas, kas saistītas ar pāreju uz pieejamām alternatīvām, segs sociālās nodrošināšanas sistēmas un/vai privātais veselības aprūpes sektors.

Attiecībā uz dzīvsudraba emisijām no krematorijām ietekmes novērtējumā secināts, ka politikas risinājums, kas paredz juridisku pienākumu aprīkot krematorijas (neatkarīgi no to jaudas) ar dzīvsudraba emisiju samazināšanas tehnoloģijām, i) nebūtu rentabls vai tā rentabilitāte būtu ļoti neliela, un tas neradītu ievērojamus vidiskus ieguvumus, ii) ja to piemērotu visām krematorijām, tas radītu ievērojamu ekonomisku spiedienu uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kas apsaimnieko krematorijas ar mazu jaudu, iii) radītu ievērojamu administratīvo slogu krematoriju operatoriem un kompetentajām iestādēm un iv) samazinātu efektivitāti un lietderību, jo īpaši, ja to vērtē kopā ar zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanu.

Tāpēc kā vēlamais politikas risinājums tika paturēts politikas risinājums, kas paredz, ka Komisija izstrādā juridiski nesaistošu vadlīniju dokumentu. Komisija sagatavos šo vadlīniju dokumentu pēc tam, kad būs pieņemts priekšlikums par Dzīvsudraba regulas grozījumiem. Tāpēc šis risinājums šajā iniciatīvā nav iekļauts.

³⁵ Komisijas dienestu darba dokuments. Ietekmes novērtējuma ziņojums. Ietekmes novērtējums. Pavaddokuments dokumentam “Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudraba saturošiem produktiem, kuriem piemēro ražošanas, importa un eksporta ierobežojumus, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/852 (2017. gada 17. maijs) par dzīvsudrabu”. SWD (2023) 395.

³⁶ Sk. Ares(2023)2149020.

Attiecībā uz zobārstniecības amalgamas ražošanu un eksportu ietekmes novērtējumā secināts, ka vēlamais politikas risinājums ir noteikt pienākumu aizliegt šo ražošanu un eksportu. Šis aizliegums stāsies spēkā no 2025. gada, lai to saskaņotu ar ierosināto izmantošanas izbeigšanu. Zobārstniecības amalgamas eksporta aizliegums uz trešām valstīm, visticamāk, palielinās pieprasījumu pēc alternatīviem plombēšanas materiāliem, kas nesatur dzīvsudrabu un kam Savienībā ir augošs tirgus.

Attiecībā uz pārējo attiecīgo DzSP (proti, dzīvsudrabu saturošu spuldžu) ražošanu, importu un eksportu ietekmes novērtējumā secināts, ka vēlamais politikas risinājums paredz iekļaut Dzīvsudraba regulā ES mēroga aizliegumu ražot un eksportēt dzīvsudrabu saturošas spuldzes, kuras ir aizliegts laist iekšējā tirgū atbilstīgi *RoHS* direktīvai. To izmantošanas pārtraukšanas datumi būtu 2026. un 2028. gadā, pamatojoties uz īsākajiem izmantošanas pārtraukšanas termiņiem, kas saglabāti sarunām Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu *COP5* (sk. iepriekš). ES mēroga aizliegums ļautu Savienībai nekavējoties rīkoties un vēl vairāk samazināt DzSP eksportu neatkarīgi no neprognozējamiem turpmāko ar Minamatas konvenciju saistīto sarunu rezultātiem. Šāda rīcība ir spēcīgs signāls trešām valstīm un nodrošina Savienības tirgus konkurētspēju un uzticamību attiecībā uz mērķiem, kas noteikti EZK, Nulles piesārņojuma rīcības plānā un Ilgtspēju sekmējošā ķīmikāliju stratēģijā.

Paredzams, ka šāda ražošanas un eksporta aizlieguma ietekme būs neliela, jo tas attiecas tikai uz četriem ražotājiem visā Savienībā, kuri lielā mērā ir pārveidojuši savas ražošanas līnijas, pievēršoties LED. Turklāt tas ļautu Savienībai samazināt tās radītos dzīvsudraba krājumus saskaņā ar Savienības apņemšanos samazināt tās ārējā piesārņojuma pēdu, jo īpaši atbilstīgi EZK, Nulles piesārņojuma rīcības plānam un Ilgtspēju sekmējošai ķīmikāliju stratēģijai, kā arī stiprinātu Savienības tiesību aktu iekšējo saskaņotību attiecībā uz DzSP.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Saskaņā ar Komisijas apņemšanos nodrošināt labāku regulējumu šis priekšlikums ir sagatavots iekļaujot, pamatojoties uz pilnīgu pārredzamību un ieinteresēto personu pastāvīgu līdzdalību, pienācīgi ņemot vērā nepieciešamību neradīt nevajadzīgu slogu. Tas ir balstīts uz labākajiem pieejamajiem pierādījumiem, kas minēti šim priekšlikumam pievienotajā ietekmes novērtējumā, un ekspertu zināšanām, ņemot vērā ārēji sniegto informāciju. Dzīvsudraba regula pašlaik neparedz ziņošanas pienākumu (un ar to saistītās ziņošanas izmaksas) krematoriju operatoriem, zobārstiem vai DzSP ražotājiem. Dalībvalstu iestādes ziņo par regulas īstenošanu, un aptuvenais ikgadējais administratīvais slogs, kas saistīts ar šo vispārējo ziņošanu, ir neliels (30 000 — 100 000 EUR gadā visā Savienībā), un ziņošanas pamatā ir dati, kuriem iestādēm jau vajadzētu būt pieejamiem.

- **Pamattiesības**

Šajā priekšlikumā ir ievērotas pamattiesības, it sevišķi tās, kas norādītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Tas turklāt dod ieguldījumu tiesībās uz augstu vides aizsardzības līmeni saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principu, kā noteikts hartas 37. pantā.

4. **IETEKME UZ BUDŽETU**

Šī iniciatīva neietekmē budžetu.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Lai nodrošinātu faktisku zobārstniecības amalgamas izmantošanas izbeigšanu, dalībvalstīm būs jāveic tirgus uzraudzība un produktu atbilstības pārbaude saskaņā ar Regulu (ES) 2019/1020³⁷. Attiecībā uz aizliegumu ražot un eksportēt zobārstniecības amalgamu un ražot, importēt un eksportēt attiecīgās dzīvsudrabu saturošās spuldzes, grozījumi Dzīvsudraba regulas 10. pantā (zobārstniecības amalgama) un minētās regulas II pielikuma A daļas paplašināšana Savienībai neradīs *ad hoc* pienākumu uzraudzīt grozījumu īstenošanu. Visa attiecīgā informācija tiks sniegta Komisijai, izmantojot dalībvalstu ziņojumus par Dzīvsudraba regulas īstenošanu saskaņā ar 18. pantu un saskaņā ar to pieņemto lēmumu par ziņošanu³⁸. Kopā ar pašreizējiem dekarbonizācijas centieniem šim priekšlikumam būtu jāsekmē dzīvsudraba koncentrācijas samazināšanās gaisā, ūdenī un augsnē, un tam būtu jāseko līdzīgs saskaņā ar divgadu ziņojumu par nulles piesārņojuma monitoringu un prognozēm.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Pirmkārt, **1. pantā** ir ierosināts papildināt Regulas (ES) 2017/852 10. pantu ar **jaunu 2.a punktu**, ar ko no 2025. gada 1. janvāra visā ES ievieš aizliegumu zobu ārstēšanai lietot zobārstniecības amalgamu. Šis jaunais 2.a punkts papildina pašreizējo 2. punktu, kas jau aizliedz šādu lietojumu piena zobu ārstēšanai un zobu ārstēšanai bērniem līdz 15 gadu vecumam, grūtniecēm un sievietēm, kas baro bērnu ar krūti. Saskaņā ar spēkā esošo 2. punktu jaunajā 2.a punktā ir paredzēta arī iespēja zobārstiem turpināt lietot zobārstniecības amalgamu pacientiem, kuriem ir īpašas veselības problēmas (piemēram, alerģijas).

Otrkārt, 1. pantā ierosināts papildināt Regulas (ES) 2017/852 10. pantu ar **jaunu 7. punktu**, ar ko no 2025. gada 1. janvāra visā ES ievieš aizliegumu ražot un eksportēt zobārstniecības amalgamu. Šis ierosinātais aizliegums papildina ierosināto aizliegumu lietot zobārstniecības amalgamu, attiecinot to uz visām iedzīvotāju grupām, un tādējādi palīdz sasniegt Savienības mērķi samazināt tās ārējā piesārņojuma pēdu saskaņā ar NPRP un ES Ilgtspēju sekmējošu ķīmikāliju stratēģiju. Zobārstniecības amalgamas imports joprojām ir atļauts, lai zobārsti varētu turpināt to izmantot ļoti retos gadījumos, kad tas nepieciešams saistībā ar īpašiem pacientu medicīniskajiem stāvokļiem.

2. pantā ierosināts **grozīt** Regulas (ES) 2017/852 **II pielikuma A daļu**, iekļaujot tajā piecus dzīvsudrabu saturošu spuldžu veidus.

Regulas (ES) 2017/852 5. panta 2. punktā paredzētās atkāpes attieksies uz minētajiem no jauna aizliegtajiem DzSP, un saskaņā ar šīm atkāpēm drīkst likumīgi turpināt ražot, importēt

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1020 (2019. gada 20. jūnijs) par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas (EK) Nr. 765/2008 un (ES) Nr. 305/2011 (OV L 169, 25.6.2019., 1.–44. lpp.).

³⁸ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/1752 (2019. gada 25. februāris), ar ko izveido anketas, kā arī nosaka formātu un iesniegšanas biežumu ziņojumiem, kuri dalībvalstīm jānosūta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/852 (OV L 269, 23.10.2019., 5.–11. lpp.).

un eksportēt DzSP, kas uzskaitīti regulas II pielikuma A daļā, attiecībā uz DzSP, ko uzskata par būtiskiem civilās aizsardzības un militārajiem lietojumiem, vai tiem, ko izmanto pētniecībā, instrumentu kalibrēšanā vai kā atsauces standartu.

Vispārējai apgaismeī paredzētas CFL, uz ko neattiecas 3. un 3.a ieraksts

Ierosinātais jaunais 3.b ieraksts II pielikuma A daļā papildina esošo 3. ierakstu, un tā mērķis ir saskaņot to ar ierobežojumiem CFL laišanai tirgū, kas ar Komisijas Deleģēto direktīvu (ES) 2022/276 nesēn noteikti saskaņā ar RoHS direktīvu. Turklāt ierosinātajā jaunajā 3.b ierakstā ir sniegta atsauce uz 3.a ierakstu, kas minētajā pielikumā tika iekļauts ar Komisijas Deleģēto regulu (...), ar ko Savienības tiesību aktos transponē Minamatas konvencijas COP4 pieņemtā Lēmuma MC-4/3 1. punktu. Kā datums, no kura tiks izbeigts šo spuldžu eksports, imports un ražošana saskaņā ar izmantošanas pārtraukšanas datumu, par ko panākta vienošanās COP4 (sk. Lēmuma MC-4/3 1. punktu), ir norādīts 2025. gada 31. decembris. II pielikuma A daļas 3., 3.a un 3.b ieraksts, lasot un interpretējot tos kā kopumu, paredz, ka visā ES tiks aizliegta vispārējai apgaismeī paredzēto CFL ražošana un eksports neatkarīgi no to jaudas, lieluma vai citiem parametriem, tādējādi papildinot aizliegumu to laišanai tirgū un importam, kas noteikts ar RoHS direktīvu.

Vispārējai apgaismeī paredzētas trīsjoslu luminofora LFL, uz ko neattiecas 4. ieraksta a) punkts

Ierosinātais jaunais 4.a ieraksts II pielikuma A daļā papildina pašreizējo 4. ieraksta a) punktu, un tā mērķis ir nodrošināt šā pielikuma saskaņošanu ar ierobežojumiem, kas ar Komisijas Deleģēto direktīvu (ES) 2022/284 nesēn noteikti saskaņā ar RoHS direktīvu. Šo spuldžu eksports, imports un ražošana tiks izbeigta 2027. gada 31. decembrī — šādi tiek ņemts vērā visīsākais izmantošanas pārtraukšanas termiņš, ko puses ierosināja COP5 sarunām saskaņā ar Lēmuma MC-4/3 5. punktu. II pielikuma A daļas 4.a ieraksts un 4. ieraksta a) punkts, lasot un interpretējot tos kā kopumu, paredz, ka visā ES tiks aizliegta trīsjoslu luminofora LFL ražošana un eksports neatkarīgi no to jaudas, lieluma vai citiem parametriem, tādējādi papildinot aizliegumu to laišanai tirgū un importam, kas noteikts ar RoHS direktīvu.

Vispārējai apgaismeī paredzētas halofosfātu luminofora LFL, uz ko neattiecas 4. ieraksta b) punkts

Ierosinātais jaunais 4.b ieraksts II pielikuma A daļā papildina esošo 4. ieraksta b) punktu, un tā mērķis ir nodrošināt II pielikuma A daļas saskaņošanu ar esošajiem ierobežojumiem laist tirgū halofosfātu luminofora LFL, kas no 2012. gada 13. aprīļa noteikti saskaņā ar RoHS direktīvu. Šo spuldžu eksports, imports un ražošana tiks izbeigta 2025. gada 31. decembrī — šādi tiek ņemts vērā visīsākais izmantošanas pārtraukšanas termiņš, ko puses ierosināja COP5 sarunām saskaņā ar Lēmuma MC-4/3 5. punktu. II pielikuma A daļas 4.b ieraksts un 4. ieraksta b) punkts, lasot un interpretējot tos kā kopumu, paredz, ka visā ES tiks aizliegta vispārējai apgaismeī paredzēto halofosfātu luminofora LFL ražošana un eksports neatkarīgi no to jaudas, lieluma vai citiem parametriem, tādējādi papildinot aizliegumu to laišanai tirgū un importam, kas noteikts ar RoHS direktīvu.

Nelineārās trīsjoslu luminofora spuldzes

Ierosinātā jaunā II pielikuma A daļas 4.c ieraksta mērķis ir nodrošināt minētā pielikuma saskaņošanu ar spēkā esošajiem ierobežojumiem laist tirgū nelineārās trīsjoslu luminofora spuldzes, kas no 2025. gada 24. februāra noteikti saskaņā ar RoHS direktīvu. Kā datums, no

kura saskaņā ar iepriekš minēto jauno 4.a ierakstu, kas attiecas uz trīsjoslu luminofora *LFL*, tiks izbeigts šo spuldžu eksports, imports un ražošana, ir norādīts 2027. gada 31. decembris. Nosakot šo datumu, ir pilnībā ņemts vērā visīsākais izmantošanas pārtraukšanas termiņš, par kuru jāvienojas attiecībā uz trīsjoslu luminofora *LFL* (sk. Lēmuma MC-4/3 5. punktu), un tādējādi tiek mēģināts saskaņot lineāro un nelineāro trīsjoslu luminofora spuldžu izmantošanas pārtraukšanas datumu.

Nelineārās halofosfātu luminofora spuldzes

Ierosinātā jaunā 4.d ieraksta (II pielikuma A daļā) mērķis ir nodrošināt minētā pielikuma saskaņošanu ar spēkā esošajiem ierobežojumiem laist tirgū nelineārās halofosfātu luminofora spuldzes, kas no 2016. gada 13. aprīļa noteikti saskaņā ar *RoHS* direktīvu. Kā datums, no kura saskaņā ar iepriekš minēto jauno 4.b ierakstu, kas attiecas uz halofosfātu luminofora *LFL*, tiks izbeigts šo spuldžu eksports, imports un ražošana, ir norādīts 2025. gada 31. decembris. Nosakot šo datumu, ir pilnībā ņemts vērā visīsākais izmantošanas pārtraukšanas termiņš, par kuru jāvienojas attiecībā uz halofosfātu luminofora *LFL* (sk. Lēmuma MC-4/3 5. punktu), un tādējādi tiek mēģināts saskaņot lineāro un nelineāro halofosfātu luminofora spuldžu izmantošanas pārtraukšanas datumu.

Vispārējai apgaismeai paredzētas HPS spuldzes

Ierosinātā jaunā 5.a ieraksta (II pielikuma A daļā) mērķis ir nodrošināt minētā pielikuma saskaņošanu ar spēkā esošajiem ierobežojumiem laist tirgū *HPS* spuldzes, kas no 2027. gada 24. februāra noteikti saskaņā ar *RoHS* direktīvu. 2027. gada 31. decembris ir norādītais datums, no kura tiks izbeigts šo spuldžu eksports, imports un ražošana. Nosakot šo datumu, ir pilnībā ņemti vērā ietekmes novērtējuma secinājumi un nodrošināts pietiekams pārejas periods ES ražotājiem.

Regulas **3. pantā** noteikts, ka šī regula stājas spēkā 20. dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar ko attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudrabu saturošiem produktiem, kuriem piemēro ražošanas, importa un eksporta ierobežojumus, groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regulu (ES) 2017/852 par dzīvsudrabu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu¹,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu²,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/852 19. panta 1. punktu³ Komisijai bija jānovērtē un jāziņo par nepieciešamību Savienības līmenī regulēt dzīvsudraba un tā savienojumu (turpmāk “dzīvsudrabs”) emisijas no krematorijām, iespēju ilgtermiņā un, vēlams, līdz 2030. gadam izbeigt zobārstniecības amalgamas izmantošanu attiecībā uz visām iedzīvotāju grupām, kā arī par vidiskajiem ieguvumiem un par to, cik lietderīgi būtu aizliegt citu tādu dzīvsudrabu saturošu produktu ražošanu un eksportu, kurus aizliegts laist Savienības tirgū un importēt Savienībā.
- (2) Ņemot vērā secinājumus, ko Komisija izdarījusi savā ziņojumā⁴ un tam sekojošajā ietekmes novērtējumā⁵, Komisija uzskatīja par lietderīgu saskaņā ar Regulas (ES) 2017/852 19. panta 3. punktu iesniegt tiesību akta priekšlikumu par zobārstniecības

¹ OV C (..), (..), (..). lpp.

² OV C (..), (..), (..). lpp.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/852 (2017. gada 17. maijs) par dzīvsudrabu un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1102/2008 (OV L 137, 24.5.2017., 1. lpp.).

⁴ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par Regulas (ES) 2017/852 19. panta 1. punktā paredzēto pārskatīšanu attiecībā uz dzīvsudraba izmantošanu zobārstniecības amalgamā un produktos (COM(2020) 378 final, 17.08.2020.).

⁵ Komisijas dienestu darba dokuments. Ietekmes novērtējuma ziņojums. Ietekmes novērtējums. Pavaddokuments dokumentam “Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko attiecībā uz zobārstniecības amalgamu un citiem dzīvsudrabu saturošiem produktiem, kuriem piemēro ražošanas, importa un eksporta ierobežojumus, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/852 (2017. gada 17. maijs) par dzīvsudrabu”. SWD (2023) 395.

amalgamas izmantošanas izbeigšanu un zobārstniecības amalgamas un noteiktu dzīvsudrabu saturošu spuldžu ražošanas un eksporta aizliegumu.

- (3) Dzīvsudrabu saturošu produktu, tajā skaitā zobārstniecības amalgamas un dzīvsudrabu saturošu spuldžu izmantošana, ir apjoma ziņā lielākais atlikušais apzinātais dzīvsudraba lietojums Savienībā. Taču bezdzīvsudraba alternatīvas ir kļuvušas ekonomiski iespējamās un tehniski realizējamas, turklāt ir viegli pieejamas.
- (4) Ņemot vērā bezdzīvsudraba alternatīvu pieejamību, ir lietderīgi aizliegt zobārstniecības amalgamas izmantošanu zobu ārstēšanai visām iedzīvotāju grupām, vienlaikus saglabājot iespēju izmantot zobārstniecības amalgamu pacientiem ar īpašām medicīniskām vajadzībām. Lai novērstu zobārstniecības amalgamas, ko aizliegts lietot Savienības tirgū, ražošanu eksportēšanai no Savienības, ir jāaizliedz zobārstniecības amalgamas ražošana un eksports. Tāpēc būtu attiecīgi jāgroza Regulas (ES) 2017/852 10. pants.
- (5) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/65/ES 4. panta 1. punktā⁶ ir aizliegts laist Savienības tirgū un importēt Savienībā noteiktas elektriskās un elektroniskās iekārtas, kas satur dzīvsudrabu. Minētās direktīvas III pielikumā cita starpā ir uzskaitītas noteiktas dzīvsudrabu saturošas spuldzes, uz kurām līdz tajā noteiktajiem datumiem minētais aizliegums neattiecas. Attiecībā uz nelineārajām halofosfātu spuldzēm minētā atbrīvojuma termiņš jau beidzās 2016. gada 13. aprīlī, un attiecībā uz noteiktām vispārējai apgaismei paredzētām kompaktajām fluorescences spuldzēm, lineārajām fluorescences spuldzēm un augstspiediena nātrija (tvaiku) spuldzēm, kā arī attiecībā uz nelineārajām trīšjoslu luminofora fluorescences spuldzēm tas beigsies 2023. gada 24. februārī vai 2027. gada 24. februārī. Turklāt Lēmumā MC-4/3⁷, kas pieņemts Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu Pušu konferences ceturtajā sanāksmē, kura norisinājās 2022. gada 21.–25. martā, ir uzskaitītas noteiktas vispārējai apgaismei paredzētas lineārās fluorescences spuldzes, kas turpmāk tiks aizliegtas. Savienība minēto lēmumu atbalstīja ar Padomes Lēmumu (ES) 2022/549⁸. Tā kā dažas no šīm spuldzēm pašlaik nav iekļautas Regulas (ES) 2017/852 II pielikuma A daļā, saskaņotības labad tās būtu jāiekļauj minētajā daļā, lai aizliegtu to ražošanu un eksportu no datumiem, kas atbilst Direktīvas 2011/65/ES III pielikumam un visīsākajiem termiņiem, kuri iekļauti Lēmumā MC-4/3.
- (6) Tāpēc Regula (ES) 2017/852 būtu attiecīgi jāgroza,

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Regulu (ES) 2017/852 groza šādi:

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/65/ES (2011. gada 8. jūnijs) par dažu bīstamu vielu izmantošanas ierobežošanu elektriskās un elektroniskās iekārtās (OV L 174, 1.7.2011.).

⁷ Padomes Lēmums (ES) 2022/549 (2022. gada 17. marts) par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu pušu konferences ceturtais sanāksmes otrajā posmā jāieņem par to, lai pieņemtu Lēmumu grozīt minētās Konvencijas A un B pielikumu (OV L 107, 6.4.2022., 78. lpp.).

⁸ Padomes Lēmums (ES) 2022/549 (2022. gada 17. marts), par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā Minamatas konvencijas par dzīvsudrabu pušu konferences ceturtais sanāksmes otrajā posmā jāieņem par to, lai pieņemtu Lēmumu grozīt minētās konvencijas A un B pielikumu.

(1) regulas 10. pantu groza šādi:

(a) pantā iekļauj šādu 2. a punktu:

“2.a No 2025. gada 1. janvāra zobārstniecības amalgamu neizmanto zobu ārstēšanai nevienai iedzīvotāju grupai, izņemot gadījumus, kad zobārsts uzskata, ka tas noteikti nepieciešams sakarā ar īpašām pacienta medicīniskajām vajadzībām.”;

(b) pantam pievieno šādu 7. punktu:

“7. No 2025. gada 1. janvāra zobārstniecības amalgamas ražošana un eksports ir aizliegts.”;

(2) regulas II pielikumu groza saskaņā ar šīs regulas pielikumu.

2. pants

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*